

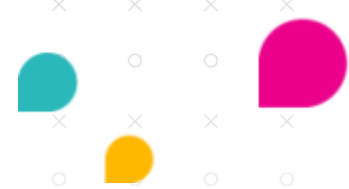
maakt ruimte voor onderwijs

MODULEHANDLEIDING

SPELLING 7B

Inleiding	2
Doelgroep	2
Rubriekenoverzicht	3
De rubrieken toegelicht	6
Rubriek A: enkelaar en dubbelaar	6
Rubriek B: achtervoegsels ig/lijk/heid/teit	7
Rubriek C: eind b	7
Rubriek D: woorden met y	7
Rubriek E: trema	8
Rubriek F: hoofdletter	8
Rubriek G: /t/ als th	8
Rubriek H: woorden op –isch(e)	9
Rubriek I: /ks/ als x	9
Rubriek J: verkleinwoorden met –kje en -aatje	9
Rubriek K: assimilatie	9
Rubriek L: woorden op -iaal,- ieel, -ueel, -eaal	10
Rubriek M: Franse leenwoorden	10
Rubriek N: Engelse leenwoorden	10
Achtergrondinformatie	12
Woordenlijst	13

Inleiding

Numo is een online leermiddel waarmee leerlingen de basisvaardigheden van Nederlands, rekenen/wiskunde, Engels en Duits adaptief kunnen oefenen tot ze het beoogde niveau hebben bereikt.

Adaptief betekent dat het programma zich automatisch aanpast aan het oefengedrag van leerlingen. Is een leerling goed in een vaardigheid, dan gaat hij er met sprongen doorheen. Bij onderdelen waarmee hij moeite heeft, staat het programma langer stil. De leerling krijgt dan extra oefeningen en meer feedback.

Numo kan teruggrijpen op oefenstof van groep 6 van de basisschool. Een leerling die uitblinkt in een vaardigheid, kan doorgaan met oefenen tot 3F- of zelfs 4F-niveau. Dat is de grote kracht van adaptieve software!

Doordat leerlingen met Numo de basisvaardigheden eigen maken, heb jij als docent meer tijd voor andere, leuke dingen, zoals individuele begeleiding, thema-opdrachten, interactieve werkvormen, oefenen met schrijfvaardigheid, projecten rondom rekenen, debatteren en literatuur.

Doelgroep

Spelling 7B is bedoeld voor groep 7 van het basisonderwijs. Het programma kan – wanneer er sprake is van achterstand - vanzelfsprekend ook gebruikt worden voor leerlingen in het voortgezet (speciale) onderwijs. Het programma is geschikt voor groepen waarin niveaoverschillen bestaan. Het kan zowel gebruikt worden door leerlingen die nog veel fouten maken in het toepassen van leestekens als door leerlingen die op dit gebied al gevorderd zijn. De hoeveelheid oefenstof die op basis van de diagnostische toets geselecteerd wordt is voor deze groepen verschillend in omvang. De doelgroep is dus breed. Het programma is bovendien geschikt voor zowel allochtone als niet-allochtone leerlingen. Voor leerlingen die nog moeite hebben met lezen zijn de uitlegschermen ingesproken door een natuurlijke stem.

In veel oefeningen van Spelling 7B wordt – als een leerling een fout maakt – specifieke feedback gegeven, vaak voorzien van een hint, waarna hij nog een of meer keer mag proberen het te verbeteren. De leerling kan ook altijd tussendoor een tip opvragen of uitlegschermen en spiekschermen raadplegen.

Rubriekenoverzicht

(*) betekent: geluid onmisbaar.

Rubriek	Oefening	Omschrijving van de activiteit
Sprongtoets	1 Rubriek A t/m C (*) 2 Rubriek D t/m G (*) 3 Rubriek H t/m K (*) 4 Rubriek A t/m K (*)	
A open en gesloten lettergreep	1 Enklaar en dubbelaar 2 Wat is hier gebeurd 3 Speurhonden 4 Temel de jager 5 Verdeel in lettergrepen 6 Over lettergrepen 7 Waar of niet waar 8 Spellen en indelen (*)	Je ziet een zin. Welk woord past op de open plaats? Typ dat woord. Welke regel is hier toegepast. Vul overal twee of drie letters in. Wijs alle fout gespelde woorden aan. Je ziet een zin. Welk woord past op de open plaats? Typ dat woord. Welke regel is hier toegepast. Is dit waar of niet waar. Luister en kijk goed. Typ het woord.
B achtervoegsels	1 Omschrijving en woord (*) 2 Lange woorden bouwen 3 Vulkanen 4 Robot Robin 5 Spellen en beoordelen (*)	Typ het verkleinwoord. Luister goed. Wijs de delen aan. Bouw het woord. Vul overal twee of drie letters in. Wijs alle fout gespelde woorden aan. Luister en kijk goed. Typ het woord.
C eind-b of -p	1 Met b of met p (*) 2 Subtropische zwembaden 3 Omschrijving en woord (*) 4 Spellen en beoordelen (*)	Wijs de rij aan waar dit woord in hoort. Vul overal de juiste letter in. Typ het verkleinwoord. Luister en kijk goed. Typ het woord.
D Griekse y	1 Tien lollywoorden 2 Met y of niet met y (*) 3 Flits en typ 4 Teddyberen 5 Flits en kies 6 Spellen en beoordelen (*)	Wijs tien woorden aan met y op het eind. Wijs de rij aan waar dit woord in hoort. Flits het woord en typ het. Vul overal twee of drie letters in. Flits het woord en kies wat je zag. Luister en kijk goed. Typ het woord.
E trema	1 Kies uit twee 2 Tien woorden met trema 3 Met of zonder trema 4 Kies het goede woord 5 Vegetariër worden 6 Woorddictee (*)	Kies welk woord goed geschreven is. Klik op de woorden die een trema moeten krijgen. Wordt het woord met of zonder trema geschreven? Klik in de goede rij. Flits het woord en kies wat je zag. Wijs alle fout gespelde woorden aan. Luister en kijk goed. Typ het woord.
F hoofdletter	1 Tien eigennamen 2 Met of zonder hoofdletter 3 Uitzondering of niet 4 Fouten bij hoofdletters 5 Robothond Spot 6 Spellen en beoordelen (*)	Je ziet twintig woorden. Wijs de tien eigennamen aan. In welke rij hoort dit woord? Klik op de goede rij. Zet de woorden in de juiste rij: met of zonder hoofdletter. Let op de hoofdletters en wijs in elk gezin een fout woord aan. Vul overal een hoofdletter of een kleine letter in. Luister en kijk goed. Typ het woord.
G /t/ als th	1 Flits en typ 2 Puzzelen met letters 3 Tien theewoorden 4 Theodoor 5 Spellen en beoordelen (*)	Flits het woord en typ het. Luister goed. Kijk naar het plaatje. Typ het woord. Klik op de woorden die een th krijgen. Vul overal t of th in. Luister en kijk goed. Typ het woord.
H -isch(e)	1 Hoe schrijf je het? 2 Met -ies of -isch 3 Woorden afmaken 4 Spellen en beoordelen (*)	Je ziet een aantal klankgroepen. Hoe schrijf je dat woord? In welke rij hoort dit woord? Klik op de goede rij. Vul in: -ies, -isch of -ische. Luister en kijk goed. Typ het woord.

I /ks/ als x	<p>1 Hoe schrijf je het?</p> <p>2 Met ks of x</p> <p>3 Woorden raden</p> <p>4 Mexico</p> <p>5 Zoeken en verbeteren</p> <p>6 Woorddictee (*)</p>	<p>Je ziet een aantal klankgroepen. Hoe schrijf je dat woord?</p> <p>Klik in de rij waar het woord in hoort.</p> <p>Je ziet een omschrijving. Welk woord is dat? Typ dat woord.</p> <p>Vul overal c, k, ks of x in.</p> <p>Lees de vraag en kies of typ het juiste antwoord.</p> <p>Luister en kijk goed. Typ het woord.</p>
J verkleinwrd -kje en -aatje	<p>1 Verkleinwoord maken</p> <p>2 Verkleinwoorden bouwen</p> <p>3 Woorden afmaken</p> <p>4 Woorddictee (*)</p>	<p>Typ het verkleinwoord.</p> <p>Luister goed. Wijs de delen aan. Bouw het woord.</p> <p>Vul de juiste uitgang in.</p> <p>Luister en kijk goed. Typ het woord.</p>
K assimilatie	<p>1 Hoe schrijf je het?</p> <p>2 Flits en kies</p> <p>3 De ontdekking van vuur maken</p> <p>4 Spellen en beoordelen (*)</p>	<p>Je ziet een aantal klankgroepen. Hoe schrijf je dat woord?</p> <p>Flits het woord en kies wat je zag.</p> <p>Vul overal een of twee letters in.</p> <p>Luister en kijk goed. Typ het woord.</p>
L [-iaal, -ieel, -ueel, -eaal - verrijking]	<p>1 Hoe schrijf je het?</p> <p>2 Flits en typ</p> <p>3 Spellen en beoordelen (*)</p>	<p>Je ziet een aantal klankgroepen. Hoe schrijf je dat woord?</p> <p>Flits het woord en typ het.</p> <p>Luister en kijk goed. Typ het woord.</p>
M [Franse leenwoorden – verrijking]	<p>1 Tien caféwoorden</p> <p>2 Flits en typ</p> <p>3 Hoe schrijf je het?</p> <p>4 Hoe Ferdi woont</p> <p>5 Woorddictee (*)</p>	<p>Klik op de woorden die een trema moeten krijgen.</p> <p>Flits het woord en typ het.</p> <p>Je ziet een aantal klankgroepen. Hoe schrijf je dat woord?</p> <p>Vul overal ontbrekende letters in.</p> <p>Luister en kijk goed. Typ het woord.</p>
N [Engelse leenwoorden – verrijking]	<p>1 Tien fanwoorden</p> <p>2 Hoe schrijf je het?</p> <p>3 Flits en typ</p> <p>4 Hoe Ashley woont</p> <p>5 Woorddictee (*)</p>	<p>Klik op de woorden die een trema moeten krijgen.</p> <p>Je ziet een aantal klankgroepen. Hoe schrijf je dat woord?</p> <p>Flits het woord en typ het.</p> <p>Vul overal ontbrekende letters in.</p> <p>Luister en kijk goed. Typ het woord.</p>

De rubrieken toegelicht

Spelling 7B behandelt alle woordsoorten en zinsdelen die volgens Meijerink c.s. en de SLO in groep 7 van het basisonderwijs geleerd moeten worden. Het lesbestand Spelling 7A bestaat uit 70 - vaak variabele - oefeningen en 4 variabele toetsen voor diagnose en evaluatie. In totaal bevat dit lesbestand ruim 1700 opgaven en worden veel verschillende oefenvormen gebruikt: Rijen, Stenen, Open vraag, Flitskeuze, Flitstypen, verschillende meerkeuzevormen, Wijs aan in zin, Wijs aan in tekst, Volgorde, Plaats woord, Wijzig tekst. De onderwerpen zijn:

- open en gesloten lettergreep
- achtervoegsels ig/lijk/tie/heid/teit
- eind-b
- woorden met (-)y(-)
- trema
- hoofdletter
- /t/ als th
- isch(e)
- /ks/ als x
- verkleinwoord -kje en -aatje
- assimilatie
- -iaal,- ieel, -ueel, -eaal
- Franse leenwoorden
- Engelse leenwoorden

Er is een kleine overlapping met wat in de eerste helft van groep 7 al hoort te zijn aangeleerd. Die overlapping is met name belangrijk voor leerlingen die nog hiaten hebben. Voor andere leerlingen hoeft de dubbeling geen bezwaar te zijn omdat door de diagnostische aanpak die wij voorstaan die oefeningen alleen tevoorschijn komen als uit de deeltaets blijkt dat een leerling de stof nog niet (helemaal) beheerst. Hieronder is aangegeven hoe elk van de onderwerpen bij Spelling 7B is ingevuld. Waar sprake is van overlapping met Spelling 7A, is vaak wel gekozen voor wat langere en iets minder frequente woorden, of is de stof verder uitgebreid.

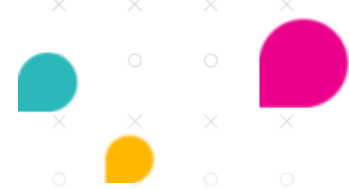
Rubriek A: enkelaar en dubbelaar

Deze rubriek gaat over de orthografische spellingen waarvoor ook wel de namen klinkerverenkeling en medeklinkerverdubbeling worden gebruikt. Tot aan het eind van de basisschool en soms langer houden leerlingen vaak moeite met deze twee categorieën. We gebruiken de term 'klankgroep' voor de groepjes klanken waar je een woord dat je hoort, in kunt verdelen.¹

De basis van de regel van de enkelaar wordt gevormd door wat je hoort. De stappen zijn: (1) Verdeel het woord in klankgroepen. (2) Hoor je een lange klank op het eind van een van de klankgroepen? (3) Welke letter schrijf je dus enkel? (4) Typ nu het hele woord.

Ook de basis van de regel van de dubbelaar wordt gevormd door wat je hoort. De stappen zijn nu: (1) Verdeel het woord in klankgroepen. (2) Hoor je een korte klank op het eind van een klankgroep? (3) Dan komt de dubbelaar. Die maakt de medeklinkers ná de korte klank dubbel. Tot nu toe zijn enkelaar en dubbelaar steeds in afzonderlijke rubrieken behandeld, maar hier voor het eerst in samenhang.

¹ De term 'lettergreep' komt pas in de tweede helft van groep 7 aan de orde. Deze wordt gebruikt voor groepjes letters waar je een woord dat je ziet in kunt verdelen.

Begonnen wordt met een oefening in woorden verlengen. Daarbij moet de enkelaar of de dubbelaar worden gebruikt. De tweede oefening is metatalig: er moet worden nagedacht over de structuur van een gegeven woord en de gebruikte regels. Dan volgen een wijzig-tekst-oefening waarin ontbrekende letters ingevuld moeten worden en een wijs-aan-in-tekst-oefening waarin fouten aangewezen moeten worden, passief spellen dus.

In oefening A4 wordt voor het eerst het onderwerp 'lettergrepen' aangesneden. Lettergrepen worden gedefinieerd als dat wat je ziet, als je een geschreven woord in stukjes verdeelt. De term lettergreep moet volgens de Stichting leerplanontwikkeling aangeleerd worden, evenals de begrippen 'open' en 'gesloten lettergreep'. Dat gebeurt in deze oefeningen en verderop in het programma komen we er herhaaldelijk op terug. De laatste oefening is gedeeltelijk een woorddictee en gedeeltelijk een meerkeuzeoefening waarin de kennis over lettergrepen wordt ingeslepen.

Rubriek B: achtervoegsels ig/lijk/heid/teit

Rubriek B gaat over de morfologische categorie van achtervoegsels die bij lezen geen enkel probleem meer opleveren, maar bij spellen soms nog wel: de lange of korte ei, de d of de t, de /u/ geschreven als i of ij. In oefening B1 moet uit een omschrijving het juiste woord moet worden afgeleid. Met voor- en achtervoegsels kun je korte woorden uitbouwen tot langere. Vandaar de tweede oefening: lange woorden bouwen, waarin delen van woorden in de juiste volgorde aangewezen moeten worden om een lang woord te krijgen. Dan volgt een tekst over vulkanen waarin ontbrekende letters ingevuld moeten worden en een tekst over een robot waarin de leerling fouten moet aanwijzen. Actief en passief spellen dus. De laatste oefening heet 'Spellen en beoordelen'. In deze oefening komt eveneens naast de actieve, productieve kant van het spellen ook de passieve kant aan bod. Leerlingen moeten eerst een aantal losse woorden intypen die voorgelezen worden en waarbij een afbeelding wordt getoond ofwel een zin met een open plaats. Verderop zijn er steeds vier zinnen te zien met in elke zin een gemarkeerd woord. Een van die woorden is fout. Die fout moet worden herkend en aangewezen. Bij fouten volgt gerichte feedback en de mogelijkheid om te verbeteren.

Rubriek C: eind b

Deze rubriek gaat over de verlengingsregel. Waar het gaat om –d of –t is die al uitgebreid behandeld. Nu ligt het accent op woorden met b of p op het eind. Er zijn echter ook enkele voorvoegsels die een b op het eind hebben (ab-, ob-, sub-) en die spellingen moet je gewoon inprenten. Ze komen vooral bij abstracte woorden voor. De eerste oefening is een rijenoefening met woorden op –b of –p. Dan volgt een wijzig-tekst-oefening over subtropische zwembaden waarin een d of een t, een b of een p moet worden ingevuld. In de volgende oefening moet op basis van een omschrijving het juiste woord getypt worden. Aan het herkennen van fouten is nog niet veel aandacht besteed om verwarring van woordbeelden te voorkomen. Toch is dat – naast actief spellen – een belangrijke vaardigheid. In de laatste oefening komt naast de actieve, productieve kant van het spellen daarom ook de passieve, receptieve kant aan bod: het herkennen en verbeteren van fouten in geschreven tekst. Leerlingen moeten eerste een aantal losse woorden intypen die voorgelezen worden en waarbij een afbeelding wordt getoond. Verderop zijn bij het passieve spellen steeds vier zinnen te zien met in elke zin een gemarkeerd woord. Een van die woorden is fout. Die fout moet worden herkend en aangewezen. De laatste oefening lijkt op wat er in de toetsen gevraagd wordt, alleen is er nu een uitleg, en zijn er aanwijzingen. Bij fouten volgt gerichte feedback en de mogelijkheid om te verbeteren.

Rubriek D: woorden met y

De letter y is de 25ste letter in het alfabet. We noemen die letter Griekse ij, of y-grec. Tegenwoordig komt de Griekse y alleen voor in leenwoorden, die we uit andere talen hebben overgenomen, bijvoorbeeld: hobby, sorry, puppy. Als de y op het eind van een woord staat, spreken we hem uit als /ie/. We noemen dat soort woorden lollywoorden.

Ook aan het begin van een woord of in een woord schrijf je soms een y: yoghurt, yoga, dynamo, Egypte. De /ie/-klank kan ook worden weergegeven door ie of i. De keuze voor een van de drie vormen kan lastig zijn en er zijn geen regels voor.

De eerste oefening gaat alleen over lollywoorden in de tweede oefening komen ook andere woorden met y erbij. De geëigende aanpak voor het leren van woorden waarvoor geen regels bestaan, is inprenten. Daarom is er zowel een flitstypen- als een flitskeuze-oefening. Vervolgens is er een tekst over teddyberen waarin ontbrekende letters ingevuld moeten worden.

In de laatste oefening komt naast de actieve, productieve kant van het spellen ook de passieve kant weer aan bod. Leerlingen moeten eerst een aantal losse woorden intypen die voorgelezen worden en waarbij een afbeelding wordt getoond. Verderop zijn er steeds vier zinnen te zien met in elke zin een gemarkeerd woord. Een van die woorden is fout. Die fout moet worden herkend en aangewezen. De laatste oefening lijkt op wat er in de toetsen gevraagd wordt, alleen is er nu een uitleg, en zijn er aanwijzingen. Bij fouten volgt gerichte feedback en de mogelijkheid om te verbeteren.

Rubriek E: trema

Het trema of deeltteken voorkomt een verkeerde uitspraak. Vóór de letter waar twee puntjes op staan, breekt het woord. Je krijgt dan twee lettergrepen. Bijvoorbeeld bij 'ruïne' en 'geïnterviewd'. Er zijn ook uitzonderingen, namelijk de woorden met de uitgang -eum (museum) of de uitgang -ien (elektricien). En bij woorden op -ieel, -ieer, -ieet of met een dubbele i is het trema niet nodig.

De eerste oefening gaat over het beoordelen van de noodzaak van een trema. In de volgende oefeningen komen de uitzonderingen erbij. Dan volgt een tekst over vegetariër worden waarin fouten aangewezen moeten worden. De laatste oefening is weer een woorddictee, gedeeltelijk met afbeeldingen en gedeeltelijk met zinnen waaraan een woord ontbreekt.

Rubriek F: hoofdletter

Deze rubriek gaat over de hoofdletter bij eigennamen en aan het begin van de zin. Eigennamen zijn de 'eigen namen' van mensen, landen, straten, gebouwen, feestdagen, producten, programma's etc. Je schrijft ze met een hoofdletter. Dus 'jongen' en 'meisje' zijn geen eigennamen, maar 'Hasan' en 'Irene' wel. Lastig zijn de uitzonderingen: de namen van dagen, maanden, seizoenen, windstreken, godsdiensten zijn met een kleine letter. En een zin begint met een hoofdletter, behalve als hij begint met een ingekort woord, dan krijgt de tweede letter de hoofdletter ('s Morgens ...) of als hij begint met een cijfer, dan laat je de hoofdletter weg.

De eerste drie oefeningen gaan over hoofdletters bij eigennamen en de uitzonderingen daarop. In de vierde oefening moeten in losse zinnen fouten in het gebruik van hoofdletters worden aangewezen. In een tekst over robothond Spot moeten vervolgens ontbrekende letters worden ingevuld.

De laatste oefening heet 'Spellen en beoordelen'. In deze oefening komt naast de actieve, productieve kant van het spellen ook de passieve kant weer aan bod. Leerlingen moeten eerst een aantal losse woorden intypen die voorgelezen worden en waarbij een afbeelding wordt getoond. Verderop zijn steeds vier zinnen te zien met in elke zin een gemarkeerd woord. Een van die woorden is fout. Die fout moet worden herkend en aangewezen. Bij fouten volgt gerichte feedback en de mogelijkheid om te verbeteren.

Rubriek G: /t/ als th

Deze rubriek gaat over woorden waarbij de /t/-klank wordt weergegeven door een th. We noemen dat theewoorden. Dat zijn inprentwoorden of onthoudwoorden, want er zijn geen regels voor. Wel is er soms analogie mogelijk. We presenteren daarom rijtjes woorden met th- aan begin (thee), met –theek op het eind (apothek) en met –pathie op het eind (sympathie). Begonnen wordt met een flitstypenoefening gericht op inprenten. Dan Puzzelen met letters, een stenoefening over theewoorden en een wijzig-tekst-oefening over de kat Theodoor waarin letters ingevuld moeten worden.

De laatste oefening heet ‘Spellen en beoordelen’. In deze oefening komt eveneens naast de actieve, productieve kant van het spellen ook de passieve kant aan bod. Leerlingen moeten eerst een aantal losse woorden intypen die voorgelezen worden en waarbij een afbeelding wordt getoond ofwel een zin met een open plaats. Verderop zijn er steeds vier zinnen te zien met in elke zin een gemarkeerd woord. Een van die woorden is fout. Die fout moet worden herkend en aangewezen. Bij fouten volgt gerichte feedback en de mogelijkheid om te verbeteren.

Rubriek H: woorden op –isch(e)

Deze rubriek gaat over woorden die op –isch of –ische eindigen. Dat zijn altijd woorden die iets ‘zeggen’ van iets of iemand, bijvoeglijke naamwoorden dus. We noemen het tropischwoorden. Op zichzelf zijn die uitgangen niet zo moeilijk te onthouden, maar er zijn ook woorden die op –ies of eindigen (verlies, tragedies). Een hulpmiddeltje om ies en isch van elkaar te onderscheiden is dat je woorden op –isch meestal kunt verlengen met een –e. Als dat kan, heb je met een tropischwoord te maken, anders niet.

De eerste oefening heet Hoe schrijf je het. De klankgroepen van een woord worden getoond en op basis daarvan moet de spelling worden ingetypt: /ee/-/las/-/ties elastisch. Dan volgt een rijenoefening met woorden op –ies of –isch en vervolgens moet in een wijzig-tekst-oefening met losse zinnen op de open plaatsen ies, isch of ische worden ingevuld. De laatste oefening is een weer woorddictee, gedeeltelijk met afbeeldingen en gedeeltelijk met zinnen waaraan een woord ontbreekt.

Rubriek I: /ks/ als x

In deze fase van hun schoolopleiding zijn leerlingen de letter x bij het lezen al vaak tegengekomen. Bij het spellen echter niet. Behalve in de verrijksstof voor groep 6 is dit de eerste keer dat daar aandacht aan wordt besteed. Het gaat om woorden waarbij de /ks/-klank wordt weergegeven door een x. We noemen dat taxiwoorden. De eerste oefening heet Hoe schrijf je het? De klankvorm van een taxiwoord is telkens gegeven, de schriftvorm moet worden ingevuld. Naast woorden met /ks/ als x zijn er ook woorden die gewoon met ks geschreven worden. I2 is een rijenoefening waarin woorden met x en ks gesorteerd moeten worden. In de derde oefening moet uit een omschrijving weer het juiste woord worden afgeleid. Dan volgt een tekst over Mexico waarin ontbrekende letters ingevuld moeten worden. Oefening I5 is getiteld Zoeken en verbeteren. In deze oefening moet na het herkennen van een fout de juiste spelling worden ingetypt. De laatste oefening is een weer woorddictee, gedeeltelijk met afbeeldingen en gedeeltelijk met zinnen waaraan een woord ontbreekt.

Rubriek J: verkleinwoorden met –kje en -aatje

Deze rubriek gaat weer over morfologische spellingvormen: de verkleinwoorduitgangen. Nu niet alleen –je(s) en –tje(s), –pje(s) en –etje(s), maar ook over verkleinwoorden op –kje en verkleinwoorden waarin de lange klank op het eind wordt verdubbeld (pandaatje, parapluutje). Ook woorden waarbij je niet precies kunt horen wat de uitgang is (beestje, kunstje) en enkelaar en dubbelaar moeten veelvuldig worden toegepast. In oefening J1 moet het verkleinwoord van een gegeven grondwoord gemaakt worden. Het gaat hier om de reeds behandelde stof. In J2 moeten lange woorden worden gebouwd van losse onderdelen. J3 is een wijzig-tekst-oefening waarin uitgangen van woorden ingevuld moeten worden. De laatste oefening is weer een woorddictee, gedeeltelijk met afbeeldingen en gedeeltelijk met zinnen waaraan een woord ontbreekt.

Rubriek K: assimilatie

Assimilatie is het taalkundige verschijnsel dat je in de uitspraak van een woord niet altijd alle klanken hoort die in het woord voorkomen. Sommige letters slik je als het ware in. Afvallen spreek je bijvoorbeeld uit als /a/-/fa/-/len/ en uitdelen spreek je uit als /ui/-/dee/-/len/. Om deze woorden goed te schrijven, moet je weten waar ze uit bestaan, je moet de morfologie van het woord kennen. Afvallen = af + vallen, en uitdelen = uit + delen.

De eerste oefening heet Hoe schrijf je het? De klankvorm van een woord is telkens gegeven, de schriftvorm moet worden ingevuld. De tweede oefening is een flitskeuzeoefening, gericht op inprenten. Oefening J3 is een tekst over de geschiedenis van vuur maken, waarin uitgangen van woorden ingevuld moeten worden. De laatste oefening heet 'Spellen en beoordelen'. In deze oefening komt naast de actieve, productieve kant van het spellen ook de passieve kant weer aan bod. Leerlingen moeten eerst een aantal losse woorden intypen die voorgelezen worden en waarbij een afbeelding wordt getoond ofwel een zin met een open plaats. Verderop zijn er steeds vier zinnen te zien met in elke zin een gemarkeerd woord. Een van die woorden is fout. Die fout moet worden herkend en aangewezen. Bij fouten volgt gerichte feedback en de mogelijkheid om te verbeteren.

Rubriek L: woorden op -iaal,- ieel, -ueel, -eaal

Woorden die eindigen op -iaal, -ueel, -eaal, -ieel kunnen een beetje lastig zijn. Je hoort namelijk een j of een w voor -aal of -eel, maar die schrijf je niet. De klankvorm wijkt dus wat af van de schriftvorm. Het goed leren spellen van deze woorden is vooral weer een kwestie van inprenten.

De eerste oefening heet Hoe schrijf je het. De klankgroepen van een woord worden getoond en op basis daarvan moet de spelling worden ingetypt: /spee/-/sie/-/jaal speciaal. Dan volgt een flitstypenoefening gericht op inprenten. De laatste oefening heet 'Spellen en beoordelen'. Leerlingen moeten eerst een aantal losse woorden intypen die passen op een open plaats in een zin die wordt getoond. Verderop zijn steeds vier zinnen te zien met in elke zin een gemarkeerd woord. Een van die woorden is fout. Die fout moet worden herkend en aangewezen. Bij fouten volgt gerichte feedback en de mogelijkheid om te verbeteren. .

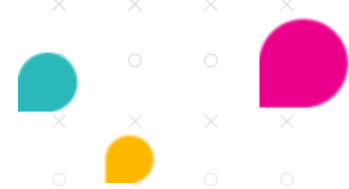
Rubriek M: Franse leenwoorden

We hebben in het Nederlands veel woorden opgenomen die geleend zijn uit andere talen, we noemen dat leenwoorden. De spelling van deze woorden wijkt vaak af van het Nederlands. Je gebruikt soms andere klanken en schrijft andere letters. Je moet ze daarom onthouden.

Eerder werden al behandeld de chefwoorden (/s/ geschreven als ch) en de girafwoorden (/zj/ geschreven als g). Een nieuwe groep Franse leenwoorden eindigt op een e met een streepje naar rechts (é). Dat heet een accent aigu. We noemen het hier caféwoorden. Die é met accent spreek je uit als een lange /ee/. Vier andere soorten Franse leenwoorden hebben we genoemd: cadeauwoorden, militairwoorden, routewoorden, trottoirwoorden. Van de vijf nieuwe soorten presenteren we woordrijtjes. Het goed leren spellen van leenwoorden is naast gebruikmaken van de analogie vooral weer een kwestie van inprenten.

Begonnen wordt met een stenenoefening waarin tien caféwoorden opgespoord moeten worden. De tweede oefening is een flitstypenoefening gericht op inprenten. De volgende oefening heet Hoe schrijf je het. De klankgroepen van een woord worden getoond en op basis daarvan moet de spelling worden ingetypt: /zjoer/-/naal jornaal. Dan volgt een tekst genaamd Hoe Ferdi woont, waarin ontbrekende letters ingevuld moeten worden.

De laatste oefening is weer een woorddictee over alle stof van deze rubriek, gedeeltelijk ondersteund door afbeeldingen en gedeeltelijk door de context van zinnen. We hebben hier niet gekozen voor passief spellen omdat dat te verwarrend zou zijn.

Rubriek N: Engelse leenwoorden

Terwijl vroeger vooral veel woorden uit het Frans werden 'geleend', zijn tegenwoordig de Engelse woorden meer in trek. De spelling van deze zeer onregelmatige woorden wijkt vaak af van het Nederlands. Je gebruikt soms andere klanken en schrijft andere letters. Je moet ze daarom onthouden.

We onderscheiden in dit programma zes soorten: fanwoorden, teamwoorden, racewoorden, brainwoorden, soapwoorden, zoomwoorden. Van deze zes soorten presenteren we woordrijtjes. Het goed leren spellen van leenwoorden is naast gebruikmaken van de analogie vooral weer een kwestie van inprenten.

Begonnen wordt met een stenenoefening waarin tien fanwoorden opgespoord moeten worden. De volgende oefening heet Hoe schrijf je het. De klankgroepen van een woord worden getoond en op basis daarvan moet de spelling worden ingetypt: /sjoow/-/roem showroom. Dan volgt een tekst genaamd Hoe Ashley woont, waarin ontbrekende letters ingevuld moeten worden.

De laatste oefening is weer een woorddictee over alle stof van deze rubriek, gedeeltelijk ondersteund door afbeeldingen en gedeeltelijk door de context van zinnen. We hebben hier niet gekozen voor passief spellen omdat dat te verwarrend zou zijn.

Achtergrondinformatie

Vanwege de zorg over het kennisniveau van taal en rekenen formeerde het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen een Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen. Deze expertgroep (commissie Meijerink) kreeg als opdracht om te adviseren wat leerlingen op het gebied taal en rekenen moeten kennen en kunnen op verschillende momenten in hun onderwijs carrière. Het resultaat is beschreven in het rapport 'Over de drempels met taal en rekenen' (2008). In dit advies formuleert de Expertgroep:

- 'doorlopende leerlijnen' die ervoor zorgen dat het onderwijsresultaat van de ene sector naadloos aansluit op dat van de andere;
- 'referentieniveaus' met beschrijvingen van kennis en vaardigheden die leraren houvast bieden voor het bepalen, volgen en stimuleren van de ontwikkeling van leerlingen.

Het advies bestaat uit een hoofdrapport en voor zowel taal als rekenen een deelrapport. De rapporten zijn te downloaden vanaf de site van de Stichting Leerplanontwikkeling (www.slo.nl)

Drempels en domeinen

Het rapport van de Expertgroep Meijerink geeft aan wat leerlingen op belangrijke momenten in hun schoolloopbaan moeten kennen en kunnen. Deze belangrijke momenten worden ook wel 'drempels' genoemd en behelzen de overgangen tussen basisonderwijs, vmbo, havo, mbo, vwo, hbo en universiteit. Als leerlingen deze drempels makkelijker kunnen nemen, hebben ze meer kans op een optimale schoolloopbaan. Om ze hierbij te helpen, heeft de Expertgroep beschrijvingen van vier niveaus geformuleerd: 1F, 2F, 3F en 4F. Deze niveaus beschrijven de kennis en vaardigheden die de leerlingen op de drempelmomenten moeten beheersen.

Niveau	Fundamentele kwaliteit	Drempel
1F	Eind primair onderwijs	Van po naar vo
2F	Eind vmbo	Van vo fase 1 naar vo fase 2 / van vmbo naar mbo
3F	Eind mbo-4 en havo	van vo en mbo naar hbo
4F	Eind vwo	van vo naar wo

In het rapport 'Over de drempels met taal' onderscheidt de Expertgroep vier domeinen: (1) mondelinge taalvaardigheid, (2) lezen, (3) schrijven en (4) taalbeschouwing (grammatica) en taalverzorging. Het referentiekader Nederlandse taal voor het domein begrippenlijst en taalverzorging op de basisschool is door de SLO uitgewerkt in een rapport Leerstoflijnen begrippenlijst en taalverzorging. Eveneens te downloaden vanaf de site van de SLO.

De stof van Spelling groep 7 valt onder domein 4 waarin onderscheid gemaakt wordt tussen: taalbeschouwing (grammatica), spelling, werkwoordspelling en leestekens. Naast Spelling groep 7 ontwikkelt Kurve daarom ook programma's voor grammatica, werkwoordspelling, en leestekens en hoofdletters. Met deze vier programma's wordt domein 4 dus geheel afgedekt.

Woordenlijst

Rubriek A: enkelaar en dubbelaar

aandachtig - aanpakken - aardappels - aardbeving - ademhalen - appelflappen - beeldschone - begonnen - bemanning - betaling - binnensteden - blinddoeken - corona - feestelijke - feestkleding - feesttenten - fiets sleutel - gehaktballen - gekomen - gemene - gewone - granen - grappenmaker - groter - hangsloten - hemellichamen - herinneren - hittegolf - hotelkamers - installatie - jagers - klappertanden - klimrozen - koksmessen - komen - komende - konijn - krielkippen - kunnen - kussenslopen - kwekerij - labrador - leren - lichaam - lopen - malaria - minuten - mogelijkheden - namelijk - onderdelen - ongelukken - ontdekken - ontspanning - onverstoorbaar - oppervlakken - opsporen - overstroming - overvloed - overwinning - pakken - patiënten - personeel - platteland - plekken - poppenspeler - proberen - rechthoekig - reddingsboten - reddingswerkers - regendruppel - regenjassen - reukorganen - scannen - scheve - specifieke - stapelbedden - steenbokken - stokdove - supermarkt - tennisballen - trekken - trompetten - universiteit - verloven - verloving - verpakking - virussen - voorspellen - vriendinnen - wandelstokken - waterkannen - wetenschapper - winterkleding - zaterdag - zeker - zomerkleding - zwemspullen

Rubriek B: achtervoegsels ig/lijk/heid/teit

aantrekkelijk - aanvangstijd - aanwezigheid - aardbeientijd - aardig - abonnement - activiteit - activiteiten - akelige - apparaat - appels - avondmaaltijd - avontuurlijke - bakkertje - ballonnen - bedden - belachelijk - beleefdheid - bereidingstijd - bescheidenheid - bewegende - bezigheid - bloemen - blokkeren - boterhammetje - brutaliteit - chimpansee - Chinees - citroenen - communiceren - criminaliteit - deskundigheid - dirigent - diversiteit - doorzichtig - doorzichtige - dromerig - dubbelvouwen - duidelijk - duidelijkheid - Duitser - duiven - dwerqkonijn - eeuwigheid - elektriciteit - enige - Eskimo - experiment - gastvrijheid - gebaren - gebreken - geheimzinnig - gehoorzaamheid - geldigheid - gelukkig - gevaarlijk - geweldige - gewoonlijk - gezelligheid - giechelen - giraf - grammaticaal - grimmige - groente - handvaardigheid - heftigste - helemaal - herkenning - honderdvijftig - hulpmiddel - identiteit - identiteitskaart - jaarlijks - juichen - kasten - kikker - kinderachtig - kinderlijk - kleinigheid - kleinigheidje - kletsen - knapperig - knapperige - koninklijk - koninklijke - krachtig - kuchen - kunstmatig - kwaliteit - leeuwerik - leraar - lichamelijk - lieveling - majesteit - meloenen - meningen - mentaliteit - merels - misselijke - moeilijk - mogelijkheid - muggen - mussen - nadenken - nationaliteit - natuurlijk - nauwelijks - nieuwsgierigheid - noodzakelijk - nummerplaat - nuttige - ogenblikkelijk - ongeduldig - onnatuurlijk - ontmoeting - oorlogstijd - opleiding - overburen - overweldigend - peren - perziken - pittige - plaatselijk - planten - populariteit - pruimen - puberteit - publiciteit - radijs - realiteit - regelmatig - regering - reigers - rekening - reusachtig - schadelijk - schaduw - schilderachtige - schitterend - sjouwen - slakken - slakkensoort - slapeloosheid - slenteren - smakelijk - smerig - smetteloos - snelheid - sommige - spanningen - specialiteit - stabiliteit - stommititeit - stommiteiten - streperig - stroopwafels - suffig - takken - tandarts - tapijten - tegenvaller - theater - timmerman - toestemmen - tomaat - totaliteit - tweede - uitdaging - uiteindelijk - veilig - veiligheid - veranderlijk - verkoudheid - vermoedheid - vestiging - viezigheid - vijandige - vijandigheid - vlekkerig - vliegen - volwassen - voordelig - voordelige - vorige - vreselijke - vrijwilliger - waarschijnlijk - werkgelegenheid - wespen - wijsheid - wonderlijk - wormen - zeggen - zenuwachtig - zenuwen - zoeksnelheid - zwijgen

Rubriek C: eind-b

aantrekkingskracht - abnormaal - absent - absoluut - absurd - applaus - bieb - bordkrijt - bovenlip - citroensap - club - deurknop - drab - envelop - expert - fanclub - galop - gespecialiseerd - goedkoop - griep - heb - heup - kebab - klapt - knap - knop - krab - krap - krib - kwab - lab - landkrab - laptop - lid - mep - mouwslab - nachthemd - object - observatie - observeert - obstakel - onderlip - ondeugend - opjagen - opmerking - optellen - optelsom - opvallend - opzet - potlood - prop - puinhoop - rib - schep - schip - schop - schrob - schub - slab - slap - slipgevaar - snob - spannend - spinnenweb - stabiel - step - stomend - stop - subtiel - subtropisch - subtropische - supporter - tand - tussenrib - verband - vingertop - voetbalclub - voetstap - web - zeerob - zwembad

Rubriek D: woorden met (-)y(-)

actie - advies - Amerikanen - antiek - baby - bacterie - bandiet - bikini - body - brie - buggy - buggydrager - compassie - coronacrisis - diamant - dinosaur - dynamisch - dynamo - dyslexie - Egypte - etiket - familie - folie - fysiek - fysio - fysiotherapie - gymles - gymnasium - gymnastiek - herrie - hobby - hobbyboer - hobby's - hyacint - hyena - hyena's - idool -

immigrant - januari - juli - jullie - jury - kerrie - kiwi - klassiek - koffie - kopie - kwartier - lady - lelie - lelies - lieverd - lolly - lucifer - merrie - mini - ministerie - muzikant - mysterie - mysterieus - nasi - nylon - nylondraad - panty - pantykousje - party - pistool - pony - president - psyche - psychisch - psychologie - psycholoog - puppy - pyjama - pyjamaatje - pyromaan - reptiel - riool - ruzie - salami - sexy - sierlijk - situatie - sorry - spaghetti - spiegel - story - symbolen - symbolisch - symbool - sympathiek - systeem - systemen - taxi - teddy - teddybeer - tyfoon - typen - video - vierdaagse - waterlelies - yankee - ven - yoga - vogales - voghurt - zombie

Rubriek E: trema

bacteriën - beoordelen - bioloog - buig - chaos - diëtist - discussiëren - draaien - drieën - drieëntwintig - egoïst - elektricien - eventueel - financieel - financiële - gearmd - geërgerd - geïrriteerd - groeien - hygiëne - ideaal - ideeën - ingrediënt - ingrediënten - intuïtie - jubileum - keien - knieën - kooien - kopiëren - mozaïek - naïef - neurien - officieel - officiële - omdraaien - partijen - patiënt - poëzie - reël - riant - ruimen - ruïne - skiën - skiër - slaolie - sleeën - terriër - variëren - vegetariër - zeeën

Rubriek F: hoofdletter

aanwezigen - garde - Aerdenhout - Algerije - Allah - Amerikaanse - Amstel - Amsterdam - Amsterdamse - app - appelsap - april - augustus - avonturenfilm - bananen - basisschool - burgemeester - Chinese - christelijk - december - dinsdag - donderdag - Drievliet - Duitsland - Duyvis - Efteling - Engels - Engelsen - Febo - februari - Franse - frikadel - frisdranken - Gelderland - Hasan - Herengracht - herfst - Herman - IJsselmeer - IJpendam - internet - islamitisch - Jaap - Jansen - Jozefschool - juni - katholiek - kievit - kilo - koolzuur - Korthals - Kuzu - lachfilm - lente - Limburg - Londen - maandag - maart - Manon - Maria-School - Marokko - meester - mei - mevrouw - Middelkoop - midden-oosten - minister - moederland - Molenweg - Mona - Nederland - Nederlanders - Nederlandse - Netflix - Nieuw-Zeeland - noorden - november - oktober - oosten - patat - Polen - professor - rampjaar - Rijn - robothond - Rome - Rutte - 's Morgens - s Winters - schaapherder - september - Seven-Up - Singapore - Sinterklaas - Skype - Spanje - station - tureluur - Turkije - u - vaderland - Videoland - vind - vliegveld - Volkskrant - vrijdag - westen - Westertoren - West-Europa - winter - woensdag - Youtube - Zalando - zaterdag - Zeeland - Ziggo - zomer - zondag - zuiden - Zuiderzee - Zuid-Hollandse

Rubriek G: /t/ als th

antipathie - apotheek - apotheker - Athene - Berlijn - bibliotheek - elastiek - elastiekje - elastisch - emoties - gymlessen - homeopathie - hypotheek - kathedraal - methode - Parijs - resultaat - Rotterdam - smetteloze - sympathieke - talloze - telefoon - telepathie - teleurgesteld - temperatuur - terug - tevergeefs - tevoorschijn - Thailand - theelepel - theezakje - thema - thematisch - Theodoor - theoretisch - theorie - therapie - thermometer - thermosfles - thuis - thuisblijven - thuishoort - thuiswedstrijd - toevallig - Tuindorp - typerend

Rubriek H: isch(e)

alfabetisch - alfabetische - allergisch - allergische - Arabische - arrestaties - atletisch - atletische - attenties - automatisch - automatische - Belgisch - Belgische - biologisch - chemisch - commissies - correcties - depressies - discussies - dramatische - economisch - egoïstisch - exotische - families - fantastisch - fantastische - garanties - gigantisch - gigantische - historisch - illusies - illustraties - imitaties - infecties - instanties - kolonies - komedies - komisch - kritische - logisch - magnetisch - medisch - nachtmerries - optimistisch - optimistische - posities - praktische - prestaties - racistisch - racistische - reacties - romantisch - romantische - Russische - servies - sporadisch - suggesties - telefonisch - toeristisch - toeristische - tradities - tralies - tropisch - tropische - vegetarisch - verlies - versies

Rubriek I: /ks/ als x

acrobaat - actiefoto - asperges - Beatrix - bliksem - boksen - bokswedstrijd - boxershort - boxkleed - braaksel - cactus - collega - complex - complexe - concert - creatief - cultuur - dagelijks - deksel - dekselse - ekster - etalage - exact - examen - excuses - exemplaar - exemplaren - exotisch - expeditie - explosie - export - exporteur - expres - extraatje - extreem - extreme - flexibel - functie - gelatine - heks - horloge - index - kalender - koelbox - koelboxje - koloniale - kolonie - lekke - links - locatie - logies - luxe - luxueus - Maxima - maximaal - maximum - Mexicaans - Mexico - mixer - oksel - ondanks - orthodox - perplex - productie - reeks - reflex - saxofoon - speksel - spionage - stikstof - straks - taxeren - tekst - textiel

Rubriek J: verkleinwoord –kje en –aatje

aanbiedinkje - aardbevinkje - acrobaatjes - agendaatje - appeltaartje - baardje - balletje - beestje - berekeningetje - berichtje - bloedinkje - bloemetje - boerderijtje - boomstammetje - boordje - boortje - brilletje - bruggetje - buiginkje - buurjongetje - cafeetje - cameraatje - chimpanseetjes - dicteetje - dienblaadje - dorpje - duootje - gaatje - gangetjes - geheimpje - gokspelletje - haardje - haartjes - halskettinkje - hellinkje - hemdje - hoeraatje - insectje - kanootje - kastanjeboompje - kettinkje - keukenraampje - kilootje - kleurpotloodjes - kommetje - koninkje - korstje - krakelingetje - krakelingetjes - kroontje - kunstjes - lammetje - leninkje - liefkozinkje - mannetje - marktkraampje - melkkannetje - menuutje - mobieltje - mouwtje - netje - oefeningetje - omaatje - onderarmpje - optelsommetje - pandaatje - paprikaatje - parapluitje - pianootje - pindaatje - potloodpuntje - productje - puddinkje - rondootjes - schemaatje - schilderijtje - schuimpjes - slaatje - slootje - slotje - sluitinkje - snorretje - slootje - spelletjes - stolaatje - stompjes - tangetje - tekeningetje - teleurstellinkje - theekopjes - toegangspoortje - tomaatje - tutuutje - vakantiehuisje - vergissinkje - versierinkje - versierinkjes - vlaatjes - vlaggetjes - vlechtjes - voetbalschoentje - winterkoninkje

Rubriek K: assimilatie

afvaardigen - afvalbak - ambtenaar - blinddoek - dichtklappen - eenmaal - feesttent - geestdriftig - geruststellen - gewelddadig - gierigaard - goedschiks - handtekening - hoofdoekje - hoofdman - hoofdtooi - inmiddels - inzien - jachtterrein - jaszak - knuistje - kunststof - kwaadschiks - nachtdienst - nestje - ogenblik - onbeschaamde - onmenselijk - onmiddellijk - ontdekker - ontdekking - ontdekt - ontdekten - ontdooien - ontsteken - ontsteking - ontstoken - ontzettend - rondtrekken - rondtrekkende - roofvogel - schildpad - sleepboot - uitdagend - uitdelen - uitdrogen - uitdrukking - vaatdoek - vaststellen - vieltstift - voortdurend - voorzichtig - vuistje - zachtjes - zakdoek - zelfvertrouwen - zweetdruppel

Rubriek L: -iaal,- ieel, -ueel, -eal

actueel - actuele - asociaal - asociale - bacterieel - essentieel - filiaal - geniaal - ideale - industrieel - initialen - joviaal - liniaal - materiaal - materieel - mondiaal - museum - notarieel - preeeltje - principieel - principiële - ritueel - seksueel - seksuele - sociaal - sociale - speciaal - speciale - visueel - visuele

Rubriek M: Franse leenwoorden

abattoir - acné - André - bedstee - bureau - cadeau - café - chili - circulaire - comité - coupé - couplet - courgette - courgettes - culinair - diarree - dominee - doorsnee - douchen - dressoir - fee - garage - gedwee - hé - idee - José - journal - journalist - logé - meubilair - militair - miljonair - moskee - niveau - oké - orchidee - ordinair - paté - plateau - plumeau - privé - procédé - ravage - repertoire - reservoir - retour - rosé - rundvee - sanitair - saté - slee - solidair - soufflé - spectaculair - taugé - toilet - trofee - trottoir - twee - urinoir - waarmee - welnee - zee

Rubriek N: Engelse leenwoorden

airbag - bacon - cakebeslag - camping - caravan - cartoon - cartoons - coach - computer - container - dance - dashboard - downloaden - e-mailen - entertainen - finish - flat - gamen - geleast - grapefruit - grapefruits - handicap - happy - jack - jam - jeans - keeper - leasen - mailen - manager - milkshake - paperclip - paperclips - plaid - planning - plastic - sandwich - sandwiches - scooter - showroom - skateboard - skaten - snack - snacks - soapserie - speaker - teamsport - trainer - website